

UN PROJECTE DE CONVENT A LA PIETAT DE PALAMÓS

PERE TRIJUEQUE i FONALLERAS

He escollit aquest petit recull tot recordant que el primer treball d'investigació que el meu amic Lluís Esteva em va permetre publicar als Estudis del Baix Empordà es referia a la mateixa capella.

Ara, malauradament, el meu mestre ja no hi és, ni tampoc la capella de la Pietat, que va ser destruïda, gairebé al mateix temps, per les excavadores que aplanaven el solar d'una nau industrial.

Amb la destrucció de la capella de la Pietat varen desaparèixer més de set segles d'història, ja que amb el nom d'Ermita de Sant Romà fou citada en el capbreu del castell de Vila-romà de l'any 1315.

Investigacions recents havien permès descobrir una bona part del seu passat, fins i tot es coneixien els noms de molts dels seus ermitans, tant seglars com clergues. Però fins ara no s'ha sabut un fet que podria haver canviat la seva història. Em refereixo a l'intent de convertir-la en un convent de franciscans.

El dia de Reis de 1516 es varen signar uns pactes per a la construcció d'un convent de «frases menors» a la Pietat. Els actors varen ser: els jurats de Palamós, Francesc Valentí, Bernat Gotes i Pere Resador; els de les parròquies de Vila-romà i Vall-llobrega, Joan Robau i Pere Oliver; juntament amb els obrers d'aquell any, tots ells representant la capella, i els frares Baldiri Fonoll i Narcís Puig, en representació dels seus superiors franciscans.

Entre altres acords, els frares haurien d'edificar un monestir per a quatre

o sis frares, que hi farien estada contínua. Per part dels jurats, i mentre es van complir els pactes, els feien cessió de totes les propietats de la capella.

TRANSCRIPCIÓ

L'arenal de Palamós. 6 gener 1516. Escriptura dels pactes i concòrdia per a la fundació d'un convent a la capella de la Pietat de Palamós. Arxiu Històric de Girona. Notaris de Palamós núm. 559.

En nom de Déu sia e de la gloriosa Verge Maria, mara sua, a honor, gloria e memoria de la sua Sagrada Passió.

Capítols inhits, fets e fermats entre los honorables en Francesc Valentí, Bernat Gotes e Pere Rasador, jurats l'any present de la vila de Palamós; Johan Robau e Pere Oliver, jurats de les parròquies de Sancta Eugènia de Villaromans e de Sanct Matheu de Vallobrega. Los dits venerables jurats de la vila de Palamós, de exprés consentiment e voluntat, axí com afferman de lur consell o de la maior part d.ell, e los dits venerables jurats de dites parròquias, de exprés consentiment e voluntat de lur consell e de la maior part dels habitants en dites parròquias, e los venerables en Pere Pallicer àlias Colls, de la dita parròquia, e Sebastià Pla, farrer de dita parròquia, e Sebastià Pla, farrer de dita vila de Palamós, hobrés l'any present de la capella de la Verge Maria de Pietat e de Sanct Romans, scituada en la dita parròquia de Sancta Eugènia de Vilaromà, de una part, e los reverents frares Baldiri Fonoll, lector del monastir de frares manors de la ciutat de Gerona, havent de les coses xins scrites plen poder e potestat ensemps e en soliu ab lo reverent frare Narcís Puig, gordià de dit monastir, del reverent en Crist para y de la Sagrada theologia proffessor mestre Gaspar Marc, frara del orda manor en la custodia de Barcelona custodi, e del reverent en Crist para frara mestra Martí Oris del dit orda ministra y encara del reverent en Christ para de tot lo dit orda general vicary e comissari, axí com de la dita custodia vicaria e comissió a ells feta, consta per algunas patents, letras que dadas foran en spedició del provincial capitol de Tortosa, celebradors a XII de satembra, any de la Nativitat de Nostra Senyor mil sincsents e quatorza, e de la qual potestat dels dits frares Narcís Puig e Baldiri Fonoll consta ab carta rebuda per lo discret en Dalmau Ombert, notari de Gerona, a VIII de satembra prop passat, mil sinc cents y quinzina.

E primerament a la honor e gloria de Nostra Senyor Déu omnipotent e de la gloriosa Verge Maria, mara sua, e del beneventurat Sanct Francesc e de tota la cort celestial, los dits venerables jurats de la dita vila de Palamós e los dits venerables jurats de les dites parròquias e los dits obrers de la dita capella de la Verge Maria de Pietat e de Sanct Romans e per los successors lurs, donan per donació pura e ..... a nostra Senyor Déu e al convent de

Sanct Francesc, de la obediencia del ministra de Barcelona sots emparo, los pactas, formas, retencions e condicions desus scrites e expressadas, la dita capella de la Verge Maria de Pietat e de Sanct Romans, scituada en la dita parròquia de Sancta Eugènia de Vilaromà, prop lo castell dit de Vilaromà, ab las cases e edificis, patis, ort, vinya, drets e pertinencies de aquella e ab tots los retaulas e ornaments de dita capella e altars de aquella, haian e sian tenguts constituir de nou monastir del orda de Sanct Francesc e edifficar en la dita capella cases e fer dormidor e altres coses fer que sian necessarias e oportunas en titol o nom del dit orda del dit beneventurat Sanct Francesch, la qual donació, com dites fan en dit nom ab pacta e condició, que dit monastir novament instituidor en la dita capella de la Verge Maria de Pietat e de Sanct Romans, lo dit custodi vicari e comissari del dit orda de Sanct Francesch haia e sia tengut e obligat tenir en la dita casa e monastir novament instituidor en la dita capella, quatre frares del dit orda de Sanct Francesch, en los quals haia de effer un frara missa cantants, lo qual frara sia tengut e obligat celebrar cascuna satmana, tres missas en lo dit monastir de nou instituidor en la dita capella e pregar nostra Senyor Déu per anima dels passats e presents e benefactors de la dita vila e parròquias, en aquells dies que a ell sera vist, e passats dos anys primer vinents en lo dit monastir de nou instituidor en la dita capella, haian star e habitar sis frares o més, entre los quals sian dos missas cantants e sian tenguts celebrar tres voltas la satmana, en que haian celebrar una missa sollempna e fent los altres officis seguint lo orda acostumat a tenir los frares menors en la ciutat de Gerona e en altres semblants monestirs, e de present sia per ells elegit gordià e altres ministres en dit monastir, segons en altres semblants monastirs se acostuma fer e seguir l'orda de aquells los quals frares sien de bona fama, vida e conversació honesta.

Item que, en lo dit monastir, los dits frares o convent de aquell haian a tenir de continu e almenys en les coresmes, un frara en lo dit monastir que sia mestra en theologia o almenys batxaller, per poder predicar en la dita vila, monastir e parròquias, e ha de confessar los habitants de les ditas vila e parròquias, lo qual mestra en teologia o batxaller haia e sia tengut predicar en tots los dimenges de la Coresma en la iglèsia de la vila de Palamós en la missa maior e per semblant en lo Divendres Sanct, e lo dia de Pasca, e los dits venerables jurats de la dita vila e obres de la dita iglèsia pugan fer anar per la dita iglèsia un bassi per lo dit frara predicador e del dit bassi o de les caritats se faran, o altres emoluments, haian esser donats e pagats al dit frara predicador en ditas jornadas, per quascuna jornada preycarà, per caritat sinc sous, e més sia tengut e obligat dit frara mestra en teologia o batxaller en predicar en altres festivitats; ço es en les festivitats de Nostra Dona, exceptat de Nostra Dona de agost que preycarà en dit monastir, e en

les festes de Sincogèsima, de Corpus Crist, Sanct Joan de juny e Tots Sancts, e sian tinguts los dits jurats e obres donar per quascun dels dits sermons, per caritat, dels emoluments del dit bassi o altrás, quatra sous, e més sia tengut e obligat lo dit frara en venir duas satmanas en la Coresma en la dita iglèsia de Palamós a .. de confessió los habitants de dita vila e altrás qui confessar se volran, e lo rector o deservint a la rectoria de la dita iglèsia sia tengut e obligat fer la despesa al dit frara en ditas duas setmanas.

Item se retenen los dits venerables jurats e obrers que, si e encars que los dits frares o convent de dit monastir de nou instituidor en la dita capella no servaran e compliran les coses dessus dites o alguna d'elles o daxaran lo dit monastir, no tenint.hi congregació de frares e fer lo servey dessus dit, en tal cas volan que la present donació sia nulla he aguda per no feta, e la dita capella de la Verge Maria de Pietat e Sanct Romans ab ses cases, retaulas, vestiments, patis, orts e vinyals, ab tots milloraments per los dits frares e convent en lo dit monastir fahedors, tant de compres de terras, obras e milloraments per ells fets, tornen e sian e vingan en domini e poder de los dits venerables jurats de les ditas vila e parròquias com vuy son e asi in perpetum resten en domini e poder lur com vuy es e haia tornar en capella de la Verge Maria de Pietat e de Sanct Romans, e los dits venerables jurats e lurs successors pugan per la administració de dita capella elegir.hi obrers y posar y levar hermitans a tota lur voluntat, e que per lo dit convent y orda de Sanct Francesc no puga esser feta demanda ny qüestió alguna de les coses dessus dites.

Item, que dels vestiments, calzer, libres, palis, presentalles e altres coses vuy son en dita capella serà fet nou inventari e encas que los dits frares e convent no sevassen e complissen les coses dessus dites, los dits vestiments e altres coses dessus dites, segons seran confirmades en dit inventari, haian esser per ells restituides e ... en poder dels dits venerables jurats e de les personas per ells hi seran elegides ensemps ab tots altres vestiments, or e argent, presentalles e altres coses seran e strobaran en dita casa e monastir.

Item, lo dit reverent frara Baldiri Fonoll, en virtut de la potestat a ell com dessus es dit atribuida per lo dit custodi, acceptant la dita donació, ço es, com dessus es dit feta per los dits venerables jurats de las ditas vila e parròquias de Sancta Eugènia de Vilaromà e de Sanct Matheu de Vallobrega, e obrers desus dits de la dita capella de la Verge Maria de Pietat e de Sanct Romans, cases, edificis de aquella, patis, ort, vinya e altres coses dessus dites sots los pactas, condicions e retencions demunt dites e expresades en dit nom, conve e permet als dits venerables jurats e obrers e als successors lurs, tenir e servir les coses dessus dites e complir aquelles, e ab lo present, en dit nom mogut de devoció, e vist lo dit beneffici que per

constituir lo dit monastir, previndrà en que Nostra Senyor Déu Jesucrist e la Gloriosa Verge Maria, mara sua, e lo beneventurat Sanct Francesc constituexe, edificà en la dita capella de la Verge Maria de Pietat e de Sanct Romans, monastir e convent del dit orda de Sanct Francesc, en lo qual elegiran gordià e altres ministres, segons lo monastir de Sanct Francesc de Gerona, per celebrar en dit monastir, tenint congregació de frares, misses e altres officis, segons en semblants monastirs se acostuma de fer e dessus es convengut.

Volents les dites parts que dels presents Capítols sien fetes una e moltes cartas públicas e consemblants originals per lo notari devall scrit, resebadors e fayedors, en memoria de altres coses dessus dites en devenidor ravadora.

Que fuerunt acta omnia et singula supradicta et per dictos venerabiles juratos nominem dictorum universitatis et per dictos Petrum Pallicery àlias Colls et Sebastianus Pla, operarios dicte capelle et dictum R. fratrem Baldilium Fonoll nominem predicto firmata et laudata infram parrochiam beate Marie dicte ville de Palamosio, in arenali maris dicte ville, die domenica sexta mensis january anno a Nativitate dominy millesimo quingentesimo sextodecimo presentibus et ad premissa vocatur me Johanne Massot àlias Batla, notario publico infrascripto et testibus videlicet Johanne Juny vicinatus de Fuscha Jacobo Boffill, Johanne Vives àlias Godefra, Bernardus Vitalis et Francisco Stephani parrochia Sancti Mathey de Valle lupricha.